19/11/2020

ΠτΔ: «Κοινωνία που δεν διαβάζει είναι καταδικασμένη στον πνευματικό εκβαρβαρισμό»

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Την ψηφιακή 17η Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης εγκαινίασε σήμερα, 19 Νοεμβρίου, η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου, εκφράζοντας τη βεβαιότητά της, ότι το κρίσιμο στοίχημα της φετινής διοργάνωσης θα κερδηθεί και με την πίστη ότι η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου θα συνεχίσει να αποτελεί έναν γόνιμο τόπο εμπειριών, αναζητήσεων και διαλόγου στα χρόνια που θα 'ρθουν.

Όπως σημείωσε η κ. Σακελλαρόπουλου, φέτος, η πρωτόγνωρη συγκυρία της πανδημίας άλλαξε τη μορφή της διεθνούς έκθεσης, αλλά υπογράμμισε ότι δεν θα πλήξει τον δυναμισμό και τη ζωντάνια της. «Το υπόσχεται το πλούσιο διαδικτυακό πρόγραμμά της, βασισμένο στο όραμα και στον μόχθο των ανθρώπων που δούλεψαν γι' αυτήν. Το υπόσχεται το πάθος με το οποίο εργάστηκαν για να υπερκεράσουν τις δυσκολίες και να μη ματαιώσουν μια εκδήλωση τόσο ανοιχτή, τόσο δημοκρατική και τόσο χρήσιμη, αλλά να την προσφέρουν στην κοινωνία σε ψηφιακή μορφή, σαν ένα δώρο πνευματικής ανάτασης και αισιοδοξίας» επεσήμανε.

Παράλληλα, υπογράμμισε ότι **μια κοινωνία που δεν διαβάζει, μια κοινωνία που έχει εκτοπίσει το βιβλίο στο περιθώριο της κοινωνικής και προσωπικής ζωής είναι μια κοινωνία καταδικασμένη στον πνευματικό**

εκβαρβαρισμό και την ανελευθερία.

Ωστόσο, παρατήρησε ότι το βιβλίο αποδείχτηκε ανθεκτικό και πρόσθεσε: «Οι αναγνώστες δεν το εγκατέλειψαν, παρά την κρίση, παρά τους οικονομικούς περιορισμούς, παρά την αθυμία και τον ψυχολογικό μαρασμό που προκαλεί στους ανθρώπους η πανδημία, η ανασφάλεια, ο φόβος».

Εξέφρασε, επίσης, την ευχή σύντομα να αρθούν τα περιοριστικά μέτρα και να ανοίξουν τα βιβλιοπωλεία – γιατί η σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στον αναγνώστη και το βιβλίο μέσα σ' αυτούς τους εγκάρδιους χώρους εμπεριέχει ακριβώς τα στοιχεία που καθιστούν την περιπέτεια της ανάγνωσης τόσο συναρπαστική: τις αναπάντεχες συναντήσεις με τίτλους και συγγραφείς, τις απροσδόκητες ανακαλύψεις, τη γοητεία του φυλλομετρήματος και της κλεφτής ανάγνωσης, ακόμα και τη μυρωδιά του χαρτιού.

Ακολουθεί ολόκληρος ο χαιρετισμός της Προέδρου της Δημοκρατίας:

«Σ' ένα από τα δοκίμιά του, γραμμένο στα τέλη του περασμένου αιώνα, ο «κατ' εξοχήν αναγνώστης» – όπως αυτοχαρακτηριζόταν ο ίδιος – Τζορτζ Στάινερ, είχε εκφράσει μια απαισιόδοξη σκέψη. Είχε παρατηρήσει ότι η μαζική κουλτούρα, η οικονομία του προσωπικού χρόνου και χώρου, η συστηματική δίωξη που υφίσταται η σιωπή στον τεχνολογικό και καταναλωτικό πολιτισμό μας, συνεπάγονται την έκλειψη της αναγνωστικής πράξης και απειλούν τη δυναμική αμοιβαιότητα αναγνώστη και βιβλίου. Έχοντας τάξει ως σκοπό της ζωής του τη διατήρηση, την προστασία, την υπεράσπιση των ευάλωτων πνευματικών αξιών, ο Στάινερ αγωνιούσε για τις συνέπειες της μετάβασης από τη βιομηχανική στην τηλεματική κοινωνία, για την υποχώρηση της αφήγησης υπέρ της πληροφόρησης, για τη συρρίκνωση της ανάγνωσης ως πλήρους συμμετοχής στη ζωή του κειμένου. Και δεν ήταν ο μόνος. Δεκάδες στοχαστές, κριτικοί, αναλυτές έχουν επισημάνει ότι μια κοινωνία που δεν διαβάζει, μια κοινωνία που έχει εκτοπίσει το βιβλίο στο περιθώριο της κοινωνικής και προσωπικής ζωής είναι μια κοινωνία καταδικασμένη στον πνευματικό εκβαρβαρισμό και την ανελευθερία.

Ωστόσο το βιβλίο αποδείχτηκε ανθεκτικό. Οι αναγνώστες δεν το εγκατέλειψαν, παρά την κρίση, παρά τους οικονομικούς περιορισμούς, παρά την αθυμία και τον ψυχολογικό μαρασμό που προκαλεί στους ανθρώπους η πανδημία, η ανασφάλεια, ο φόβος. Οι έρευνες λένε ότι την τελευταία περίοδο διαβάστηκαν πολύ βιβλία ιστορίας και λογοτεχνικά έργα. Ίσως γιατί και η ιστορία και η λογοτεχνία είναι από τους κοινούς παρονομαστές της ανθρώπινης εμπειρίας. Ιδίως η λογοτεχνία, η «εφημερίδα της ανθρωπότητας», όπως την έχει ονομάσει ο Σάλμαν Ρούσντι. Μέσα σ' αυτήν αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας, κατανοούμε ο ένας τον άλλον πέρα από

χρόνο και τόπο, μαθαίνουμε τι μοιραζόμαστε σαν άνθρωποι, τι παραμένει κοινό σε όλους μας κάτω από το στρώμα των διαφορών που μας χωρίζουν. «Τίποτε δεν προστατεύει καλύτερα έναν άνθρωπο ενάντια στην ανοησία των προκαταλήψεων, του ρατσισμού, του θρησκευτικού και πολιτικού σεχταρισμού, του εθνικισμού, των αποκλεισμών, από τη λογοτεχνία», για να χρησιμοποιήσω τα λόγια ενός συγγραφέα που αγαπώ, του Μάριο Βάργκας Λιόσα.

Γι’ αυτό και θεωρώ τόσο σημαντική την Διεθνή Έκθεση Βιβλίου της Θεσσαλονίκης. Στα δεκαεπτά γόνιμα χρόνια της παρουσίας της, δεν κατάφερε απλώς να εντάξει την Ελλάδα στον χάρτη των διεθνών εκθέσεων βιβλίου, δημιουργώντας έναν νέο κομβικό άξονα πολιτιστικών και εμπορικών συναλλαγών στον χώρο της παγκόσμιας εκδοτικής παραγωγής. Δεν προσπάθησε μόνο να επενδύσει στην εξωστρέφεια, να προσελκύσει το ενδιαφέρον ξένων μεταφραστών και εκδοτών στο ελληνικό βιβλίο, να διερευνήσει ζητήματα που απασχολούν τη διεθνή αγορά του βιβλίου σήμερα. Αλλά διοργανώνοντας εξαιρετικά ενδιαφέρουσες συζητήσεις και αφιερωματικούς κύκλους πάνω σε φλέγοντα ζητήματα του καιρού μας, γνωρίζοντας στο κοινό όχι μόνο Έλληνες αλλά και ξένους, σημαντικούς συγγραφείς, δημιουργώντας έναν εξαιρετικά δυναμικό πόλο έλξης για παιδιά, εφήβους και εκπαιδευτικούς, τόνωσε τη φιλαναγνωσία και δυνάμωσε τον δεσμό των αναγνωστών με το βιβλίο. Διάνοιξε τους ορίζοντες των επισκεπτών της στην σκέψη και την έκφραση δημιουργών από όλο τον κόσμο. Σε κλίμα ελευθερίας και δημιουργικής ανταλλαγής, ενίσχυσε με ποικίλους τρόπους την διακίνηση ιδεών.

Φέτος, η πρωτόγνωρη συγκυρία της πανδημίας άλλαξε τη μορφή της διεθνούς έκθεσης, αλλά είμαι σίγουρη ότι δεν θα πλήξει τον δυναμισμό και τη ζωντάνια της. Το υπόσχεται το πλούσιο διαδικτυακό πρόγραμμά της, βασισμένο στο όραμα και στον μόχθο των ανθρώπων που δούλεψαν γι’ αυτήν. Το υπόσχεται το πάθος με το οποίο εργάστηκαν για να υπερκεράσουν τις δυσκολίες και να μη ματαιώσουν μια εκδήλωση τόσο ανοιχτή, τόσο δημοκρατική και τόσο χρήσιμη, αλλά να την προσφέρουν στην κοινωνία σε ψηφιακή μορφή, σαν ένα δώρο πνευματικής ανάτασης και αισιοδοξίας.

Πιστεύω και εύχομαι του χρόνου να ζωντανέψουν και πάλι οι χώροι της HELEXPO από τη φυσική παρουσία συγγραφέων, κριτικών, εκδοτών, βιβλιοπωλών, και η Θεσσαλονίκη, που τόσο σκληρά δοκιμάζεται αυτές τις μέρες, να τους υποδεχτεί με τον ενθουσιασμό και το ενδιαφέρον με το οποίο αγκαλιάζει, χρόνια τώρα, αυτήν την τόσο σημαντική διοργάνωση. Πιστεύω, επίσης, και εύχομαι, σύντομα να αρθούν τα περιοριστικά μέτρα και να ανοίξουν τα βιβλιοπωλεία – γιατί η σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στον αναγνώστη και το βιβλίο μέσα σ’ αυτούς τους εγκάρδιους χώρους εμπεριέχει ακριβώς τα στοιχεία που καθιστούν την περιπέτεια της ανάγνωσης τόσο συναρπαστική: τις αναπάντεχες συναντήσεις με τίτλους και

συγγραφείς, τις απροσδόκητες ανακαλύψεις, τη γοητεία του φυλλομετρήματος και της κλεφτής ανάγνωσης, ακόμα και τη μυρωδιά του χαρτιού. Κηρύσσω την έναρξη των εκδηλώσεων με την βεβαιότητα ότι το κρίσιμο στοίχημα της φετινής διοργάνωσης θα κερδηθεί, και με την πίστη ότι η Διεθνής Έκθεση Βιβλίου θα συνεχίσει να αποτελεί έναν γόνιμο τόπο εμπειριών, αναζητήσεων και διαλόγου στα χρόνια που θα’ ρθουν».